

*Edice a materiály***PROJEV VÁCLAVA KOPECKÉHO**

*1947, 6. listopad, Praha. – Projev Václava Kopeckého v informačním výboru Ústavodár-
ného národního shromáždění týkající se situace v zestátněné kinematografii a reagující
na zákonodárnou iniciativu nekomunistických poslanců spjatých s Čs. obcí sokolskou.*

[Exposé ministra informací Václava Kopeckého
v informačním výboru ÚNS 6. listopadu 1947]^a

V [informačním výboru]^b ÚNS za předsednictví předsedy výboru poslance [Koubka]^c přednesl dne 6. listopadu 1947 ministr informací V. [Kopecký]^d tento výklad o činnosti ministerstva informací v oblasti filmu:

Slavný výbore!

Především prosím za prominutí, že schůze výboru musila býti několikrát odkládána na naši žádost pro neočekávané zasedání vlády, na němž jsem musil býti přítomen. Věřte však, že jsem velmi povděčen tomu, že po delším mezidobí, do něhož spadaly i parlamentní prázdniny, naskytá se mně dnes příležitost [pokračovati ve výkladu o činnosti jednotlivých odborů ministerstva informací].^e Chci dnes uvést na pořad činnost ministerstva informací v tom úseku, který byl po dlouhou dobu terčem kritických odsudků, který jest stále nejživěji sledován a který zajisté upoutává i Váš zvláštní zájem, a to naši činnost v oblasti filmu. Ke zprávě bylo by tu přehojně zajímavého materiálu. Avšak já omezím se při dnešním výkladu jen na ty [nejdůležitější a nejpalčivější filmové otázky],^f přičemž chci zároveň tu, v informačním výboru, podati již různá vysvětlení, která by patřila do rozpravy rozpočtové, ale pro která není obvykle při projednávání rozpočtu času.

Nejprve úvodem několik všeobecných slov. Vy víte, pánové, že jsem vás vždy ujišťoval o tom, [jak nepravdivé, zkreslené a tendenční jsou všechny ty pověsti],^g jež byly o poměrech v našem znárodněném filmu šířeny a jež nabyly mnohdy povahy přímo fantastických [výmyslů o strašlivých nepořádcích ve filmu],^h o hříšném a nekontrolovatelném hospodaření veřejnými penězi, o nákladnosti naší státní filmové správy, o neschopnosti naší filmové výroby, o neodbornosti našich vedoucích filmových činitelů, o stranickém a osobním protekcionářství [atd., atd.].ⁱ Žádal jsem Vás, abyste mně věřili, když jsem říkal, že to vše není pravda a že se naopak poměry ve filmu vyvíjejí v plném pořádku, pozitivnosti a solidnosti a že [směřují k dobrým výsledkům],^j na něž bude moci býti brzy hrdý nejen znárodněný čs. film, ale celý národ, celá republika.

Jsem šťasten, vážení pánové, že mohu při dnešním mém výkladu poukázati na [několik přesvědčivých důkazů o úspěšnosti našeho státního filmového vedení].^k

Pokud jde o všeobecné poměry v našem znárodněném filmu, jsem nanejvýš vděčen za to, že se mohu odvolat na úsudek orgánu, který je pro Vás zajisté vysoce autoritativním a směrodatným orgánem, na úsudek Vámi všemi a celým Ústavodárným národním shromážděním volené [úsporné a kontrolní parlamentní komise.]¹ V souvislosti s přípravou státního rozpočtu na rok 1948 přišli se na hospodářství našeho ministerstva podívatí dva pánové z Ústavodárného národního shromáždění, ti nejautoritativnější svými hodnotami a ti „nejpřísnější“ na nás, komunisty, pánové [posl. Vlčánek,]^m sám předseda parlamentní úsporné a kontrolní komise, a [posl. dr. Zibrín,]ⁿ sám předseda rozpočtového výboru Ústavodárného národního shromáždění. Jak vidno i z politické příslušnosti těchto pánů, nepřicházeli k nám [na inspekci]^o zajisté s úmyslem nějak ministerstvo informací šanovat. Naopak, bylo mně přímo pak řečeno, že [přicházeli s úmyslem pořádně si na nás posvítiti]^p, odhaliti zlořády v ministerstvu informací, o nichž se stále tolik píše a mluví, a pak nemilosrdným verdiktem ve jménu Ústavodárného národního shromáždění toto tak diffamované ministerstvo informací v hanbě veřejné konečně utopiti. Ano, bylo mně pak řečeno, že s takovýmto zámyslem k nám do ministerstva informací pánové z parlamentní úsporné a kontrolní komise přicházeli a přitom [měli namířeno hlavně na náš znárodněný film.]^q Musím říci, že pánové tu prohlíželi všechno důkladně, aby něco závadného našli. Byli zavedeni našimi filmaři všude, kam si jen přáli. [Všechno mohli viděti, všechny taje mohli prohlédnouti, o všem byli informováni do podrobností.]^r Naši lidé byli celí upocení ochotou všechno ukázati a o všem podati vysvětlivky a údaje. Ano, ti nejprísrnější a vůči ministerstvu informací a jeho komunistickému správci nejvíce předpojatí a zaujatí pánové z parlamentní úsporné a kontrolní komise měli možnost plně poznati [pravdu o činnosti ministerstva informací v oblasti filmu.]^s Přesvědčili se o ní na vlastní oči. A když se o ní přesvědčili, [musili nám vydati takové vysvědčení,]^t že si je právem můžeme dáti na štít a právem na ně můžeme býti hrdi. Škoda, že se takovéto úsudky úsporné a kontrolní parlamentní komise nezveřejňují. [My bychom se toho báti nemusili.]^u Nechci býti škodolibý a nechci mluvit o tom, zda se zveřejnění úsudku parlamentní úsporné a kontrolní komise musí obávat pan [povereník pre informácie]^v, který si autonomní svoji pravomoc vykládá tak, že si v slovenském filmu hospodaří jak chce a že k státnímu rozpočtu poverenictva informací na rok 1948 [těžko sháněl údaje o slovenském filmovém hospodářství,]^w což rozhořčilo i jeho klubovního kolegu z parlamentní úsporné a kontrolní komise.¹⁾

Odpusťte, vážení pánové, že se poněkud před Vámi chlubím úsudkem parlamentní úsporné a kontrolní komise, [avšak je to pro náš znárodněný film a pro jeho státní vedení veliké zadostiučinění]^x po všech těch pomluvách a hanách, jimiž jsme byli nespravedlivě zahrnováni. A jimiž jsme byli zahrnováni ze zlé vůle odpůrců našeho nového filmového režimu a také pro neinformovanost mnohých kritiků, již neprojevili ani dostatek zájmu pro to, aby se na poměry v našem filmu podívali. [Musilo nám býti všem líto,]^y že ani členové informačního výboru, a právě ti, kteří jsou nakloněni náš film předpojatě kritizovati, neměli zájmu na [zvláštní exkursi, která byla uspořádána do ateliérů na Barrandově a která byla zaměstnanci tak dychtivě očekávána.]^z

Myslím však, že po dobrozdání parlamentní úsporné a kontrolní komise by mohla snad již ustati ona tendenční a náš znárodněný film křivě osočující a zlehčující [parlamentní kritika, která se neopírá o pravdivá fakta]^{aa} a která mnohdy dokazuje naprostou

neinformovanost, přesto, že autoři této kritiky se pokládají za odborné znalce filmových věcí, [arciť ze staré kapitalistické éry]^{bb}, a přesto že autoři této kritiky operují dovedně i číslicemi a údaji, jichž se jim z různých pramenů dostává. A to je konkrétně [případ pánů poslanců Charvát a Lesáka,]^{cc} kteří se zřejmě specialisovali na to, že tvrdošíjně napadají náš znárodněný film a po schůzích šíří tisíckrát vyvrácené smyšlenky zvláště o hospodářství v našem filmu.²⁾ Nevím, zda to mohu očekávat, ale bylo by to poctivé, [kdyby pánové Charvát a Lesák přečetli jednou na svých schůzích to, co o hospodářství a o poměrech v našem znárodněném filmu řekli odpovědní činitelé parlamentní úsporné a kontrolní komise.]^{dd}

Myslím, že náš znárodněný film si po všem tom, co jsme na pomluvách, klevetách i zesměšňování vytrpěli, zaslouhuje uznání i na parlamentní půdě. Neboť právem [snad se mohu i zde pyšnit tím nejvýznamnějším triumfem,]^{ee} k němuž se za krátkou dobu své činnosti dopracoval náš znárodněný film v oblasti výroby a jímž bylo [slavné vítězství našeho československého filmu „Sirény“]^{ff} ve světové soutěži na nedávném Biennale v Benátkách v Itálii.

Vy víte, vážení pánové, že tento náš film „Siréna“, jehož tvůrcem jest [režisér Karel Steklý]^{gg}, k němuž hudbu složil E. F. Burian a k němuž námětem byl děj románu naší národní umělkyně, spisovatelky Marie Majerové, že tento náš film „Siréna“ obdržel v benátské světové soutěži [hlavní prvou velkou cenu, „Grande premio di Venezia“].^{hh} Ano, náš československý film „Siréna“ byl uznán za nejlepší film nynější světové filmové produkce. Je to triumf výjimečný, dokazující, [na jaké umělecké výši jest naše nová filmová tvorba]ⁱⁱ a jak se naše filmová výroba, znárodněná v revoluční době a řízená novým systémem, vedená novým duchem, vzepjala vysoko k výkonům světové úrovně, světové slávy. Ano, [k výkonům, světové slávy, jak jsem to slíbil naší vládě a panu prezidentu republiky při podpisování dekretu o znárodnění čs. filmu 11. srpna 1945.]^{jj}

Nutno dodati, že vedle první hlavní světové ceny, kterou obdržel v Benátkách náš film „Siréna“, dostali jsme další šest mezinárodních cen, [celkem tedy 7 cen.]^{kk} Dostali jsme mezinárodní cenu za hudbu k filmu, za hudbu E. F. Buriana k filmu „Siréna“; dostali jsme mezinárodní cenu za film kreslený, mezinárodní cenu za film loutkový, čestné uznání za Fričův film „Čapkovy povídky“ a čestné uznání za dokumentární film o Světovém festivalu mládeže v Praze.

[Tak bohatě se v Benátkách sypaly na hlavy našich československých filmových tvůrců vavříny.]^{ll} Je to vítězství velkolepé. Vždyť bylo vybojováno v soutěži s filmovou tvorbou sovětskou, americkou, anglickou, francouzskou, italskou atd. Je zajímavé srovnání pořadí soutěžících států co do získaných úspěchů. Na prvním místě je Československo a následují: SSSR, Francie, Itálie, Mexiko, Bulharsko, Anglie a Spojené státy. Je to vítězství, které dělá čest a slávu ve světě nejen znárodněnému čs. filmu, ale které dělá ve světě čest a slávu našemu národu, [naší nové republice.]^{mm}

Dnes, po několika nedělích od našeho vítězství v Benátkách, dnes se kajícně doznává v různých časopisech, [že se znárodněnému filmu nedostalo patřičného ocenění a upřímného uznání ani za tento tak veliký triumf,]ⁿⁿ ani za triumf tak velkého národního a státního významu. Kromě vlády, v níž jsem projev uznání sám inspiroval, [nepřišel nikdo, aby projevil vřelé uznání, aby náš znárodněný film pochválil, aby gratuloval.]^{oo} Oposiční kritikové sice stále jinému vytýkají stranickost a stále líčí, jak demokracie vyžaduje,

aby se beze zřetele na stranickou příslušnost uznala dobrá práce pro národ a stát, ale má-li se uznati práce znárodněného čs. filmu, tak skutečnost, že je tu příslušno ministerstvo informací, spravované komunistou, [stačí k tomu, aby byl umlčen nebo různými potměšilostmi zlehčen i ten největší a nejzáslužnější úspěch.]^{pp}

Nechci však býti sentimentální. A Vám, vážení pánové, chci jen na vítězství filmu „Sirény“ a našem celkovém benátském úspěchu doložit, [jak se oproti předválečné době základně změnila posice]^{qq} a vyhlídky našeho čs. filmu díky jeho znárodnění. Stává se dnes uznaným předním [činitelem světového filmového umění.]^r A jsme dnes s naší filmovou tvorbou na takové výši, abychom mohli jíti s našimi filmy úspěšně do světa, [abychom mohli hráti významnou úlohu na mezinárodním filmovém trhu,]^s abychom mohli ve velkém rozsahu rozvinout náš čs. filmový vývoz do ciziny. Pokud jde o vítězný film „Siréna“, poslali jsme jeho kopie do všech zemí, abychom především podchytili zájem mezinárodního publika o tento náš veliký film, který již při čs. filmovém festivalu v Anglii vzbudil mimořádné uznání. Jest však známo, [že jsme do ciziny pronikli již s celou řadou našich nových filmů.]^t

Československá filmová společnost vyveze do ciziny podle ujednaných a připravovaných smluv 163 filmů dlouhých, 54 filmů krátkých, 11 filmů kreslených a loutkových a vymění 8 filmů dlouhých a 8 filmů krátkých.

Vývoz filmů byl již uskutečněn do těchto zemí:

USA,	Holandsko,	Švédsko,
Belgie,	Jugoslávie,	Švýcarsko.
Dánsko,	Palestina,	
Francie,	SSSR,	

A nejvýznamnějším úspěchem jest to, že do Sovětského svazu jsme již prodali nejen velký Čápův film „Muži bez křídel“, ale i náš skvělý [revolučně historický a první náš barevný film „Jan Roháč z Dubé“]^{uu}, přičemž se sovětskými činiteli sjednáváme i prodej „Sirény“ do Sovětského svazu. Naším stálým, významným a mimořádně vděčným odbytištěm jsou všechny bratrské země slovanské. A pokud jde o [země západní]^{vv}, které mají svoji velkou filmovou produkci a které k nám filmy dovážejí, jsme nyní v té výhodnější pozici, že s poukazem na vysokou úroveň naší filmové tvorby podmiňujeme [a budeme dále podmiňovati dovoz filmů francouzských, anglických, amerických – povinným odběrem našich hodnotných čs. filmů.]^{ww} Hraje tu úlohu nejen zájem na vzestupu naší prestiže v kulturních stycích s druhými zeměmi, ale hraje tu úlohu [i otázka valut]^{xx}. Za filmy ze západních zemí musíme platiti a draze platiti valutami (zatímco za sovětské filmy platíme tím, že sovětské výrobní skupiny používají našich barrandovských filmových ateliérů). Přirozeně [nejtíživější jest placení dolary za americké filmy]^{yy}, jež jsou u srovnání se všemi druhými cizími dováženými filmy také nejdražší. Budeme se nyní snažiti docílit všeobecně výhodnějších podmínek při dovozu cizích filmů a výhodnějších formulací našich filmových smluv s druhými státy. Budeme chtít [proniknouti na široký mezinárodní trh s dalšími našimi novými filmy]^{zz}, z nichž většina má podobně vysokou uměleckou hodnotu jako „Siréna“, jako „Uloupená hranice“, „Jan Roháč z Dubé“, „Varúj“, „Čapkovy povídky“, „Muži bez křídel“ atd. [A velkou budoucnost naší filmové výroby zakládáme i na našem kresleném a loutkovém filmu]^{aaa}, jež se rázem vyšvihly na obdivuhodnou výši

a stávají se originelně jedinečným, zvláštním druhem našeho filmového umění, vzbuzujícím obdiv a nadšený zájem i ve světě.

Tolik o naší filmové výrobě ve spojení s jejími mezinárodními úspěchy, na něž jsme tak hrdi.

A nyní, vážení pánové, dovoluji, abych směl zdůrazniti ještě jednu významnou a pro nás zvlášť radostnou skutečnost, a to, že [finanční hospodářství našeho znárodněného filmu]^{bbb} jest dnes již tak uspořádáno a tak úspěšně vedeno, že se stalo hospodářstvím příjmových přebytků. Zvyšujeme tržbu v kinech a hromadíme při plnění všech vytčených úkolů přebytky v takové míře, že jsme mohli z volných prostředků nabídnouti Čs. obci sokolské 25 milionů Kčs a že také DTJ³⁾ jsme již nabídli zálohu na úhradu převzatého filmového majetku.

Konstatuji výslovně, aby byla znovu prokázána bezpodstatnost a nesprávnost opačných tvrzení, konstatuji také, že do znárodněného filmového podnikání nedal stát ze své pokladny ani haléře, že vůbec na film stát nic nedává a že také vyrovnání filmové hospodářského rozpočtu a [přechod filmového hospodářství na cestu dnešního přebytkového rozvoje]^{ccc} se děl bez jakékoliv státní peněžní podpory.

Československá filmová společnost v roce 1945 a 1946 odvedla na daních a dávkách státní pokladně Kč 90,350.000,—, při čemž nebyly Československé filmové společnosti poskytnuty žádné státní subvence; v dřívějších letech, zejména v posledních letech okupace činily státní subvence soukromým podnikatelům více než 50 milionů Kčs ročně.

Přirozeně, že dnešní dobrý stav filmového finančního hospodářství měl svůj předpoklad ve zvýšení příjmů, [umožněném zvýšením vstupného do kin]^{ddd}, ale tato skutečnost není žádným důkazem špatného hospodaření ve filmu, jak by někdo chtěl dokazovati, nýbrž naopak to, že naše filmové podnikání mohlo se v tak obrovském rozsahu po dva roky plně rozvíjeti [za starých příjmů]^{eee} a finanční své problémy řešiti, aniž by vznikly velké schodky a aniž by se filmu dostalo nějaké podpory státní, to jest jen důkazem toho, jak se dobře a solidně ve filmu hospodařilo. Zdůraznili jsme však již několikrát, že nebylo možno dále nésti tíži rozporu mezi tím, že [vstupné do kin zůstávalo stejné jako v roce 1943]^{fff} a že příjmy byly stále tak nízké, a mezi tím, že po měnové reformě v listopadu 1945 se všechny hospodářské číslice jinak ztrojnásobily, že se ztrojnásobily mzdy a platy, že se nejen ztrojnásobily, ale zmnohonásobily ceny za práce a materiály pro film, [prostě že oproti nezvýšeným příjmům se výdaje mnohokrát zvýšily.]^{ggg} Nová úprava vstupného do kin, jeho zvýšení bylo jediné možným [řešením tohoto nesnesitelného rozporu]^{hhh}, jímž žádné jiné podnikání neutrpělo než film. Zvýšení vstupného do kin bylo jediné možným způsobem přivedení příjmů filmu na úroveň jeho vydání. Teprve tak se filmové podnikání dostalo na zdravou hospodářskou základnu. A jest známo, že [i nynější zvýšené vstupné do kin jest nepoměrně stále nízké u srovnání se vstupným ve všech druhých zemích.]ⁱⁱⁱ

Průměr vstupného činil u nás Kčs 5,90, kdežto na příklad v USA je průměr Kčs 22,50, ve Francii Kčs 19,—, v Belgii Kčs 15,—, v Dánsku Kčs 16,— atd. Je příznačné, že návštěvník vyhledáváním dražších míst platil sám vstupné vyšší, které v průměru minulého roku 1946 činilo Kčs 7,15. Pravda je, že jsme dávali filmové požitky lidu po dva roky nejvýš levně a chtěli jsme je dále tak levně dávat, očekávající všeobecný pokles cen, ale rozpětí cenové se stupňovalo [právě v oblastech, odkud filmová výroba]^{jjj} a filmové podnikání

potřebuje věci. Představme si, [jak drahé je dnes zařizování kin,]^{kkk} oprava kin; jak drahé jsou všechny aparatury, jak drahé jsou všechny filmové materiálie a jak drahé jsou různé materiálie, které musíme dovážeti z ciziny; z ciziny, která [má možnost nám diktovati sebevyšší ceny za nepostradatelné]^{lll}, za nutné věci, jako jsou zvláště filmové chemikálie. Prostě, nezbyvalo, než vstupné do kin zvýšiti a zvýšiti tak příjmy, [nemělo-li se omeziti plnění úkolů, nových úkolů znárodněného filmu.]^{mmmm} Bylo nám líto, že jsme vstupné do kin musili zvyšovati, ale snažili jsme se všemožně, [aby zvýšení vstupného pocítil co nejméně pracující lid.]ⁿⁿⁿ Budeme se také nadále snažiti, abychom pracujícím lidem vycházeli všemožně vstříc a abychom jim v požitcích dobrého filmového umění, dobré filmové zábavy, i všemi způsoby vzdělání, poučení, výchovy, i informování pomocí filmu nahradili placené vyšší vstupné do kina.

Hospodářský a finanční stav našeho filmu jest nyní takový, že rozpočet na rok 1947 vykazuje předpokládané příjmy ve výši [1.635,142.191,— Kčs]^{ooo} a výdaje ve výši 1.628,748.441,— Kčs, takže předpokládaný přebytek za rok 1947 má činiti 6.383.750,— Kčs. Do výdajů jsou započteny i amortisace, předpokládané úhrady a daňové platy.

Rozpočet čs. filmového státního podnikání na rok 1948 vykazuje příjmy ve výši [1.771,735.900,— Kčs]^{ppp} a výdaje ve výši 1.766,543.000,— Kčs takže předpokládaný přebytek bude 5,192.500,— Kčs.

Nutno k tomuto přehledu dodat, že na [investice]^{qqq} vydala Čs. filmová společnost v roce 1945 a 1946 93,816.000,— Kčs; v roce 1947 budou činiti investice 228,527.000,— Kčs. Pro financování investic byl ministerstvem financí schválen našemu filmu investiční úvěr [ve výši 250,000.000,—]^{rrr} jehož úrokování a umořování je pojato do rozpočtu Čs. filmové společnosti. Hospodářské výsledky v II. pololetí 1947 opravňují k naději, že pro úhradu investičních nákladů bude sáhnuo k investičnímu úvěru jen v podstatně malé částce. [Na rok 1948 činí investiční rozpočet 200,000.000 Kčs.]^{sss}

Jak je zřejmo, vypadá to s filmem hospodářsky a finančně dobře. Naší snahou nyní bude zlepšovati poměr příjmů a výdajů tím, že [budeme spořiti ve všech odvětvích filmového podnikání, zvláště]^{ttt} i ve filmové výrobě, při čemž se budeme řídit i dobrými radami a praktickými návrhy parlamentní úsporné a kontrolní komise. (Při výrobě celovečerních filmů stlačujeme náklady, jak je to jen možno.) [Průměrný náklad dlouhého hraného filmu je 7,350.000,— Kčs.]^{uuu} Některé filmy jsou levnější, některé jsou dražší. [Drahé jsou výpravné a historické filmy,]^{vvv} ale jestliže dříve stále výpravný film až 20 milionů, jest náklad na něj nyní stlačován („Krakatit“ režiséra Ot. Vávry byl předmětem úporných tahanic mezi režisérem a Správním sborem pro hospodářské a správní věci filmového podnikání). [Chceme nyní stupňovati, zvyšovati příjmy filmu všemi způsoby.]^{www} Především stupňováním domácí filmové výroby. V roce 1947 mělo býti vyrobeno [25]^{xxx} našich nových filmů. Hotovo je 13 filmů, 8 filmů je před dokončením a 4 jsou v přípravě. Tak zv. krátkých filmů má se v roce 1947 vyrobiti [celkem 74,]^{yyy} z toho 33 filmů dokumentárních, 19 filmů výcvikových, 14 filmů reklamních, 3 filmy reportážní, 5 filmů loutkových). Výroba kresleného a loutkového filmu v roce 1947 má činiti celkem 15 filmů. Výroba filmů v roce 1948 má býti: [dlouhých 30]^{zzz}, krátkých 70, kreslených barevných filmů 8, dlouhých loutkových filmů 1, kreslených krátkých filmů 7. K tomu všemu nutno přičísti [film zpravodajský][^], který v roce 1947 vyrobil 201 film a v roce 1948 má vyrobiti

254 filmy (čímž se myslí filmové týdeníky, Čs. filmové noviny, [programy pro kina „Čas“⁴⁾]^B, pro kina aktualit, a mimo to filmová revue „Nový čas“ a „Start“, [k tomu zvláštní snímky, vztahující se na oslavy a jubilea]^C (což znamená, že v jubilejním roce 1948 bude náš zpravodajský film v permanenci. Hodlá vyrobit 5 zvláštních jubilejních snímků.)

[Větší výrobou našich čs. filmů zvýšíme příjmy]^D jednak v tom smyslu, že oč více našich filmů, tím méně dovážených cizích filmů (jsme odkázáni na cizí produkci a cizí produkce nám vnucuje mnohdy nehodnotné filmy) a jednak větší výrobou zvyšujeme příjmy v tom smyslu, že [na české filmy jest návštěva velká]^E, větší, což se týká zvláště lidového obecnstva. [České filmy se lidu líbí]^F, protože to jsou naše, české filmy, s českým dějem, z českého prostředí, z českým životním stylem, s českým duchem, s českým zábavným obsahem („Poslední Mohykán“) a protože se v nich mluví česky, pro lid srozumitelně; [cizí filmy namáhají lidové návštěvníky již tím]^G, že [jim]^H nerozumí a že musí sledovati titulky překladů, aby porozuměli. Chceme zvyšovati příjmy filmu [stálým zlepšováním návštěvy kin]^I (návštěva průměrně taková, že jen 50 procent sedadel je obsazováno). To vyžaduje pružnou politiku distribuční (rozdílení filmů tak, aby měly vždy a všude co největší návštěvu; je zjištěno, že [sovětské filmy a hodnotné české filmy mají větší návštěvu v lidových čtvrtích měst]^J a ve venkovských městech, ve venkovských obcích než v centrech s širšími kruhy měšťáckého a maloměšťáckého obecnstva). Lepší návštěva kin vyžaduje také [pružnější praxi a větší iniciativu v otázce vstupného]^K. Zavádíme jednotné vstupné pro školní představení ve výši 3,— Kčs; chceme zavést snížené studentské vstupné na některá představení kin ve větších studentských městech. Snížili jsme na polovinu vstupné pro vojáky všeobecně. Sjednáváme zvláštní [snížené vstupné pro dělnické návštěvníky některých představení v kinech.]^L Chceme zvýšiti příjmy filmu ještě dalšími způsoby: např. větším využitím starých filmů [při tzv. retrospektivních představeních]^M. Dále chceme v příštím roce ve [větším počtu měst a míst zavést přírodní kina]^N.

A chceme zvýšit příjmy dalším [rozvojem kinofikace]^O, zařizováním nových biografů. V roce 1947 byl od počátku roku [počet kin rozmnožen o 146 nových kin]^P a činí celkově 1896 kin. Poptávka po nových kinech je veliká, po kinech s úzkým filmem i s širokým. Žadatelé nemohou žel býti ještě všichni uspokojeni, poněvadž není dostatek promítacích přístrojů, ačkoliv se podařil ten veliký úspěch, že [domácí výroby jsou schopny vyráběti již celé zvukové a velmi zmodernisované promítací aparatury]^Q, a při tom poměrně levné. Kinofikace má před sebou veliké povinnosti, veliké úkoly a my se budeme snažiti, [aby republika byla do posledních míst zkinofikována]^R, aby vedle putovních kin kinematografy měly i velké podniky, hotely, školy, nádraží, hřiště, velké domy i rodiny. Tak bude nejen stoupati příjem naší státní filmové správy, ale tak bude plněno stále rozsáhleji a účinněji [kulturní, výchovné, vzdělávací, informační, propagační poslání naší čs. znárodněné kinematografie.]^S

Jak vidíte, pánové, zestátněný film, který byl budován od revoluce, [dostal se nyní do stadia konsolidace]^T a má všechny předpoklady pro další zdárný vývoj v intencích znárodnění. Do tohoto stavu filmového podnikání rušivě zasahují v poslední době [snahy některých sokolských činitelů]^U, kteří měli dříve co činiti s bývalými sokolskými kiny. A tak přecházím k otázce nejpálčivější, k otázce sokolských kin. Jest známo, že můj

projev z 11. srpna t. r. [v Mariánských Lázních]^V, pronesený u příležitosti výročí dekretu o znárodnění filmu a obsahující vyličení celé záležitosti sokolských kin, byl zkresleně a tendenčně tradován tak, jako bych byl pronesl nějaká nepříznivá a docela výhrušná slova na adresu Čs. obce sokolské a sokolstva vůbec. [Kdo si přečetl nezkreslený a celý můj projev v Mariánských Lázních]^W, tak se musil přesvědčiti, že jsem nic takového neučinil. Naopak v Mariánských lázních jsem jen vřele jako ministr informací, [jako sokol]^X, a s projevem nejupřímnější úcty k všennárodní sokolské organizaci [apeloval na Čs. obec sokolskou]^Y, aby zabránila dalšímu rozvíjení akce těch [některých sokolských činitelů]^Z kteří již od vyhlášení dekretu o znárodnění filmu z 11. srpna 1945 zaujali politováníhodné stanovisko. Hlásali ve věci sokolských kin nepodrobení se dekretu o znárodnění veškerého filmového majetku. [Vybízeli přímo sokolské jednoty zvláštními oběžníky]^{AA}, aby neodevzdávaly sokolské kinematografy, ačkoli podle dekretu presidenta republiky byly povinny je odevzdati. Položil jsem proto v Mariánských Lázních otázku, zdali má svrchovaná [národní autorita sokolské organizace]^{BB} sloužiti ke krytí tohoto postupu některých sokolských činitelů, pozměňujících dekret o znárodnění filmu a stavících se na odpor jeho všeobecné platnosti. Vyslovil jsem přesvědčení, že sokolští činitelé nemohou si přece pro sebe vyhrazovati [výsadu nedbati zákonů]^{CC} a že naopak by právě se zřetelem k všennárodní vážnosti Sokola měli býti příkladem v loyálním respektování zákonů všech, a zvláště zákonů revolučních, [zákonů nové republiky]^{DD}.

Apeloval jsem snažně na Čs. obec sokolskou, aby přispěla k vyřešení vleklého sporu ve věci sokolských kin. [A varoval jsem před tím, aby byl právě Sokolem]^{EE}, který je tak svornou národní organizací a sdružuje i tolik dělníků a pracujících lidí, činěn pokus o průlom do znárodněného filmového podnikání, kterýžto pokus jsem spatřoval tehdy ještě v úmyslu inspirovati v parlamentě [podání dnes již známého iniciativního návrhu].^{FF} Tedy: takto jsem vystoupil v Mariánských Lázních. Projevoval jsem tehdy a stále i pak tu nejupřímnější snahu v [odvrácení konfliktu se sokolskými činiteli].^{GG} Jest však známo, jak se věci zatím vyvinuly. Ukázalo se, že nejde v tomto sporu v podstatě jen o záležitost sokolských kin, nýbrž že jde o dalekosáhlejší akci, dotýkající se přímo principu znárodnění filmu.

V Ústavodárném národním shromáždění byl již podán a výborům přidělen [iniciativní návrh zákona o některých dalších opatřeních v oblasti filmu],^{HH} podepsaný dr. Hřebíkem a společníky a podepsaný těmito poslanci [z titulu jejich funkcí a jejich členství v Sokole.⁵⁾]^I I pro nás byl a je tento iniciativní návrh, byť bychom ho očekávali, překvapením. Nejen pro jeho obsah, ale i pro postup, který byl při jeho podání volen. [Čs. obec sokolská se tu ujala legislativní iniciativy]^J způsobem neobyčejně závažným, pokud vybídla poslance, aby jako sokolové a sokolští činovníci návrh podepsali. V Ústavodárném národním shromáždění jsou však mnozí poslanci, [kteří jsou také sokoly a kteří jsou také sokolskými činovníky],^{KK} ale kteří s podaným iniciativním návrhem nejenže nemohou souhlasiti, ale musí se při svém zásadním stanovisku k znárodnění postaviti co nejrozhodněji proti němu. Nevím, zda-li jest užitečné, aby otázka poměru k znárodnění filmu byla hozena mezi sokoly [jako jablko sváru]^{LL} a aby pro tuto otázku se sokolové dělili na proucí se dva tábory a to ještě k tomu na půdě Ústavodárného národního shromáždění. A jestliže [iniciativní návrh jako sokolové podepsali poslanci jen určitých stran]^{MM},

zastupujících určité sociální vrstvy, pak je tím povážlivější dělit na parlamentní půdě sokoly podle toho, zdali mají blíže nebo dále k dělnictvu, k pracujícímu lidu a podle toho, [jak stojí daleko napravo nebo nalevo.]^{NN}

A nevím, je-li užitečné pro prestiž Sokola jako národní organizace, že proti iniciativnímu návrhu, podanému určitými poslanci sokoly, bude se projevovati v souvislosti s parlamentním jeho projednáváním odpor ve velké části veřejnosti, zvláště dělnické a lidové. Anebo že proti iniciativnímu návrhu, podanému určitými poslanci z titulu jejich členství v Sokole, může být podán [kontrainiciativní návrh]^{OO}, podepsaný poslanci bez rozdílu stran opět z titulu jiného jejich členství, např. členství v Revolučním odborovém hnutí.

Jsem dalek úmyslu stavěti snad Revoluční odborové hnutí proti Sokolu. Nikoliv. Revoluční odborové hnutí má jistě podobně úctyplný poměr k Sokolu jako celý národ, ale dnes je už známo, že [povolané orgány Revolučního odborového hnutí]^{PP} vyjádřily již svůj rozhodný odpor proti iniciativnímu návrhu poslanců dra Hřebíka a spol.

Mohu tu uvést [na podkladě sdělení, adresovaných ministerstvu informací]^{QQ}, že čeští a slovenští filmoví pracovníci – odboráři staví se „svorně a jednotně proti jakýmkoliv snahám, směřujícím k novelisování dekretu č. 50 o znárodnění čs. filmu a považují zmíněný návrh [za podnět k destruktivnímu zásahu do jednoty znárodněného filmového podnikání.“ Předsednictvo Svazu zaměstnanců umělecké a kulturní služby]^{RR} (22. svaz) vyjádřilo stanovisko, shodné s resolucí odboru film, s odůvodněním, že iniciativní návrh dra Hřebíka a společníků ohrožuje znárodněný film jakožto jednotný podnikový celek a znamená „průlom nejen do oblasti znárodněného filmu, ale znárodněného průmyslu vůbec“.

Plenární schůze Ústřední rady odborů, která se konala 16. a 17. října v Praze, přijala resoluci, v jejíž 10. kapitole se praví: [„Ústřední rada odborů nemůže souhlasiti, aby byl učiněn průlom do znárodnění v oboru filmového podnikání, poněvadž každý takový průlom mohl by ohroziti znárodněné podnikání v celku. Znárodnění je počátkem vývojové cesty k socialismu a tato nesmí býti ničím rušena.“ Tak zní resoluce Ústřední rady odborů.]^{SS} Její stanovisko stejně jako odmítavé stanovisko všech resolucí, jež již z různých organizací Revolučního odborového hnutí docházejí a reagují na iniciativní návrh dra Hřebíka a spol., nese se v jednom smyslu, že [tímto iniciativním návrhem se zamýšlí průlom do znárodněného filmového podnikání]^{TT} a tím do principu znárodnění vůbec. Nelze pochybovati o tom, že by s těmito úmysly nemohli souhlasiti [řadoví členové sokolských jednot,]^{UU} a že by se nemohli za iniciativní návrh stavěti, kdyby jim byl smysl iniciativního návrhu dr. Hřebíka plně znám a pravdivě vysvětlen. Nebo: [co chce tento iniciativní návrh zákona?]^{VV} Podle něho mají býti především vrácena sokolská kina Sokolu. Avšak nejen to. Sokolské jednoty mají býti též oprávněny vyráběti, rozšiřovati, veřejně promítati filmy a [dokonce i filmy dovážeti a vyvážeti.]^{WW} Tedy to, co je dosud výhradním oprávněním státu jako nejcennější vymoženost znárodnění kulturního lidového prostředku, jakým je film, tato stěžejní zásada znárodnění filmu má býti dva roky po revoluci prolomena. A nejen ve prospěch sokolských jednot, nýbrž všeobecně ve prospěch jakýchkoliv korporací, jen když jsou navenek formálně tělovýchovnými, charitativními nebo „národními“. Uvážíme-li, že všechny tyto korporace jsou při veškeré úctě k nim [přece jen něco méně než celý národ a stát,]^{XX} a uvážíme-li dále, že tohoto výsostného

práva znárodněné kultury by se mělo dostat jakýmkoliv spolkům tělovýchovným a nekontrolovatelným, a uvážíme-li, že [stát se má zřítci toho, co převzal jako revoluční ovoce z rukou lidu do své ochrany a co převzal, aby to v jeho rukách sloužilo lidu, všemu lidu]^{YY}, pak je nutno se hluboce zamyslet nad tímto iniciativním návrhem, směřujícím tak zřejmě proti zestátněnému filmu. A čím odůvodňují osnovatelé z ČOS tento svůj návrh zákona, předložený parlamentu? Konkrétní důvod uvádí vlastně jen jeden, tj. že [sokolské jednoty byly prý připraveny pozbytím kin o významný pramen příjmů.]^{ZZ} Tedy jen proto, že sokolské jednoty chtějí mít pramen peněžních příjmů, tedy [jen proto se má film odnárodňovati?]^{AAA} Tedy jen proto se má brát film z rukou státu?

Což nemají sokolské jednoty významný pramen příjmů i při znárodněném filmu pobíráním 7–10 procent z hrubé tržby kin jako nájemného?

Sokolská kina obdržela na nájemném	Kčs 11,000.000,–
investiční náklady činily	Kčs 4,500.000,–
opravy místností, zařízení, strojů	Kčs 3,500.000,–
režie (mzdy, platy apod.)	Kčs 35,000.000,–
Celkem obdržely v r. 1946	<u>Kčs 54,000.000,–</u>

Ostatně, pokud se naznačovalo, že hlavním důvodem tu jsou finanční starosti sokolských jednot, jež jsem spojoval s přípravami na slet v budoucím jubilejním roce, jest známo, že Sokolu byla učiněna nabídka vyplatiti [25 milionů Kčs]^{BBB} jako zálohu na náhradu za převzetí zařízení sokolských kin. Tato nabídka byla Sokolu učiněna, ačkoli dosud nejsou vydány směrnice pro náhradové řízení a ačkoli dosud nebyla náhrada za žádný znárodněný majetek vyplácena. Naše nabídka, učiněná v nejlepší vůli, byla však odmítnuta na doklad toho, že [jde sokolským činitelům ve věcech filmových o něco víc než jen o peníze.]^{CCC}

Neboť co má s příjmy sokolských jednot a co má i se sokolskými kiny co dělati v iniciativním návrhu poslanců dra Hřebíka a spol. vyjádřený zájem na celkové reorganizaci filmového podnikání, jež by mělo býti podle tohoto návrhu rozděleno [na 4 samostatné národní podniky?]^{DDD} Nikoli: dosavadní jednotné, plánovitě vedené, hospodářsky vzájemně se doplňující a skloubené a centrálně řízené filmové podnikání by mělo býti roztrženo, [aby v této tříšti znárodnění filmu pozbylo své síly]^{EEE} a mohlo se zvrátiti ve starý stav filmových poměrů, kdy se na distribuci filmu přižívaly různé spolky, spolu se soukromými kořistníky a kdy domácí [naš film živil z milosti státních subvencí.]^{FFF}

Takový jest v podstatě smysl iniciativního návrhu dra Hřebíka. Nechci již zvlášť zdůrazňovati, [jak je nepřijatelný,]^{GGG} ale chci jen znovu vyjádřiti politování nad tím, že se již tak daleko zašlo pro spor o sokolská kina. Hluboce lituji, že [i sjezd Čs. obce sokolské]^{HHH} přijal usnesení, namířené ve věci sokolských kin proti státní správě znárodněného filmu.

V situaci, která se vytvořila, nevidím již jiného způsobu, [jak zameziti další zostřování sporu mezi státní filmovou správou a Sokolem]^{III} ve věci sokolských kin, než toho, že by státní správa kin opustila budovy a místnosti bývalých sokolských biografů a přestěhovala promítání filmů do jiných budov. K tomu nás nutí také stálé stížnosti sokolských jednot, jež nám vyčítají, že pořádáním filmových představení v sokolovnách překážíme cvičení a výchovné činnosti jednot. Dal jsem proto již po poradě s vedoucími činiteli

znárodněného filmu příkaz státní správě kin, aby postupně rozvazovala úmluvy o promítání filmů v sokolských budovách a aby hledala jiné budovy a místnosti, vhodné pro dočasné nebo definitivní umístění našich státních biografů.

Nevím, mohu-li ještě doufati, že by došlo k jinému srovnání sporu ve věci sokolských kin [bez toho, že by princip znárodněného filmového podnikání byl dotčen.]^{JJJ} Nepotřebuji ovšem zdůrazňovat, že beze zřetele na všechna nedorozumění a spory mezi státní filmovou správou a sokolskými činiteli stojí náš znárodněný film plně k službám při přípravě všesokolského sletu v budoucím jubilejním roce. A jak zkušenosti ukazují, spolupracují naše filmové podniky velmi úzce, obzvlášť s propagačním sektorem všesokolského sletu.

Tolik k otázce sokolských kin. Zbývá mně, pánové, už jen říci, že se vytvářejí krok za krokem předpoklady pro to, aby se vhodným způsobem mohla řešiti [otázka konečné úpravy správy a organizace našeho znárodněného filmového podnikání.]^{KKK} Jde kupředu centralisování filmových podniků pod jednotným vedením. A naším cílem je centralisace veškerého filmového podnikání a ne decentralisace, roztržštění, jak je zamýšlí iniciativní sokolský návrh, při čemž operuje s myšlenkou družstevní formy filmových podniků. [Naše centralizační linie ve filmovém podnikání, které je zestátněno,]^{LLL} odpovídá všeobecné tendenci zestátněného, znárodněného průmyslu; odpovídá požadavkům doby, potřebám filmu, potřebám kultury a také státně politickým zájmům.

Systém, který se postupem vývoje vytvořil, jest ten, že v čele ústřední správy filmových podniků stojí [ústřední ředitel s náměstký]^{MMM}, kteří spravují jednotlivé sektory filmového podnikání anebo vedou některé hlavní úseky ústřední správy jako finanční hospodářství a technickou správu. Jednotlivé filmové podniky jsou vedeny řediteli.

Významné jest, že se ve spojení se žádoucí vyšší kontrolou hospodářskou a finanční vytvořil [„Správní sbor pro hospodářské a finanční věci filmového podnikání“]^{NNN}, který kontroluje celou filmovou správu z hlediska hospodářsko-finančního; bez jeho souhlasu se nemůže dnes státi žádná významnější dispoice ve filmové správě. Tento sbor jest složen z odborných znalců státně hospodářských, ze zástupců Úřadu předsednictva vlády a ministerstva financí a některých filmových činitelů. [Sbor se dobře osvědčil]^{OOO} a poněvadž i administrativně jest jeho činnost tak důležitá, vytvořil se z něho orgán významného postavení, něco jako správní rada nebo představenstvo; [byli do něho povoláni i zástupci zaměstnanců a ÚRO.]^{PPP}

Vytváříme tak již strukturu, správní i organizační, návrh mohutného filmového kombinátu, jednotně vedeného. zbývalo by již jen rozhodnutí, zda tu má býti právní formou [národní podnik, nebo podnik svého druhu, nebo státní podnik, nebo státní ústav apod.]^{QQQ} A o tom se nyní vedou jednání, hledící ke všem výhodám nebo nevýhodám toho nebo onoho typu podniku a hledící ke všem zvláštnostem i komplikovanostem vnitřních vztahů v oblasti filmového podnikání. Pokud jde o složení správních orgánů a vůbec vedení znárodněného filmu, zastáváme zásadu, že celou povahou filmu jako umění, jeho posláním kulturně výchovným, jeho významem hospodářským i všem okolnostmi jest určeno, že [film má býti spravován a veden lidmi nejen odborně kvalifikovanými]^{RRR}, ale pokrokovými, plně oddanými zájmům znárodněného filmu a prodchnutými duchem nové republiky, duchem lidové demokracie. Úspěchy, jichž jsme již docílili, dokazují, že můžeme doufati v další úspěšný rozvoj čs. filmu pod jeho novým režimem.

Pánové!

V tomto smyslu jsem Vás chtěl informovati o hlavních otázkách činnosti naší státní filmové správy a prosím Vás, abyste moji zprávu příznivě posoudili [a věcnou kritikou a dobrými radami]^{SSS} přispěli k zajištění dalšího zdárného rozvoje znárodněného čs. filmu.⁶⁾

Archiv PSP ČR, ÚNS 1946 – 1948, 14. schůze informačního výboru 6. 11. 1947.

- a – verzálami psaný název na samostatné stránce
- b – podtrženo
- c-d – psáno proloženě
- e-G – podtrženo
- H – rukopisná vsuvka
- I-SSS – podtrženo

- 1) Zde do Kopeckého projevu prosakují kompetenční ambice a spory mezi českou a slovenskou větví zestátněné kinematografie. Parlamentní hodnocení slovenského filmu viz Dohlídka u Slovenské filmové společnosti v Bratislavě, PKÚK 87 – NÚKÚ, Archiv PSP ČR, ÚNS 1946 – 1948, 24. schůze parlamentní úsporné a kontrolní komise 19. 11. 1947.
- 2) Lidovecký poslanec Cyril Charvát interpeloval ministra Kopeckého „ve věci nepřístojností ve správě zestátněného filmu“. Srov. interpelaci poslanců Charváta a dra Chudoby z 2. 4. 1947, *Tisky k těsnopiseckým zprávám o schůzích ústavního Národního shromáždění republiky Československé*, svazek V. (Tisk 701 – 860), Rok 1947, Praha 1947, tisk č. 501. Odpověď ministra informací tamtéž, tisk č. 685. Národněsocialistický poslanec Josef Lesák interpeloval ministra Kopeckého „ve věci nezákonné výpovědi zaměstnanců ve filmovém oboru“. Srov. interpelaci poslance Lesáka z 29. 5. 1947, tamtéž, tisk č. 625.
- 3) Dělnická tělovýchovná jednota.
- 4) Kina s názvem Čas se specializovala na dokumentární a zpravodajské filmy.
- 5) Návrh zákona viz citované *Tisky k těsnopiseckým zprávám...*, tisk č. 815. Návrh byl rovněž převzat do komunistické propagandistické brožury *Znárodněný film a pokusy o jeho „odnárodnění“* (Praha 1947). Národněsocialistický poslanec JUDr. Antonín Hřebík zastával funkci starosty Čs. obce sokolské.
- 6) Diskuse k vystoupení Václava Kopeckého proběhla v informačním výboru až koncem listopadu 1947. Srov. *Debata v informačním výboru sněmovny o věcech filmu*. „Filmové noviny“ 1, 1947, č. 48 (29. 11.), s. 2.